

Concept richtlijnen en opgaven inkoop Wmo Begeleiding, Beschermd Thuis en Beschermd Wonen regio Alkmaar

Van gemeenten naar gemeenschappen, van maatwerk naar de sociale basis.

April 2025

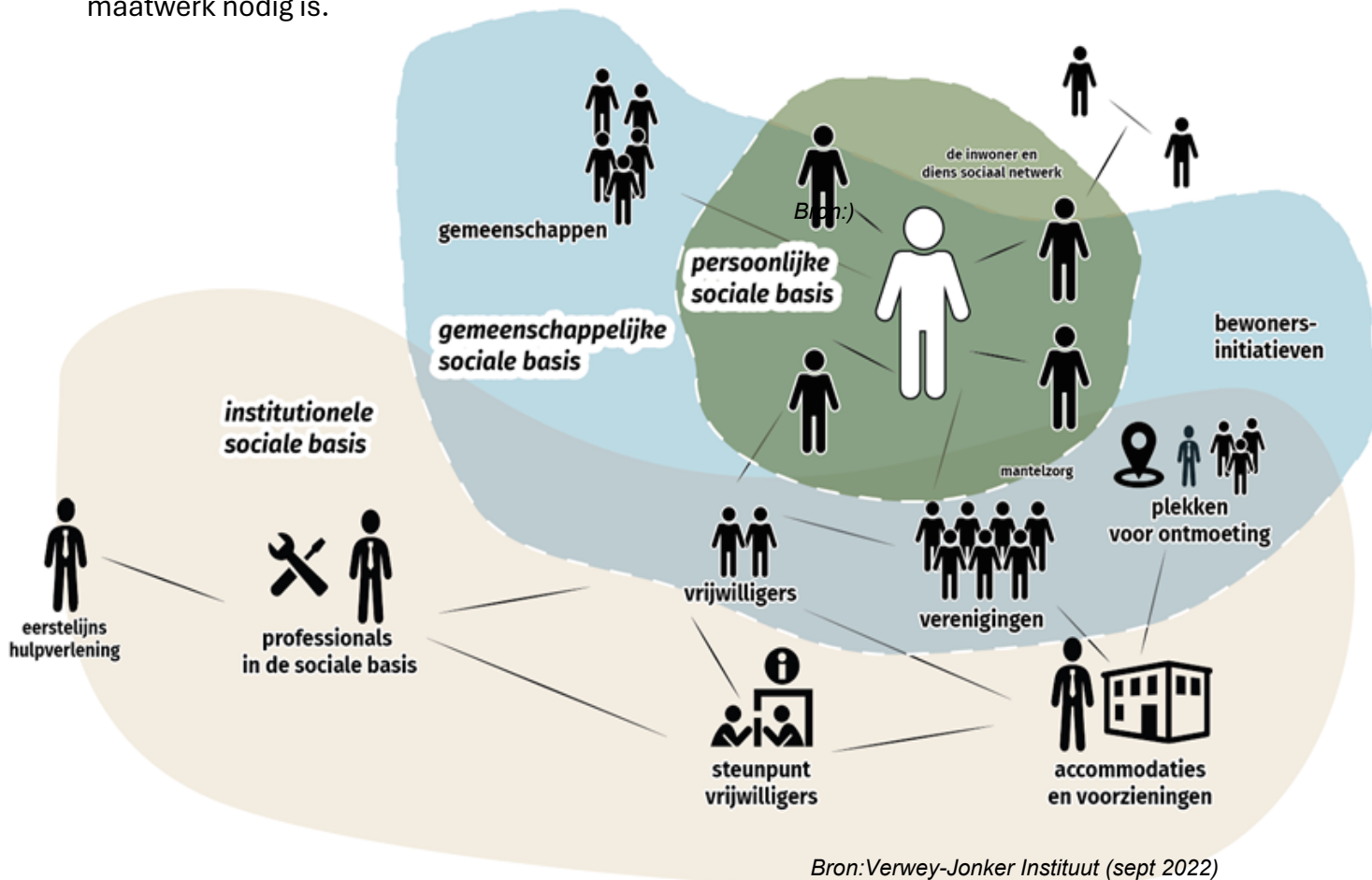
Gemeenten Alkmaar, Bergen (NH), Castricum, Dijk en Waard,
Heiloo en Uitgeest

Van gemeenten naar gemeenschappen.

De sociale basis is de start en zo mogelijk het eindpunt van de oplossing van de hulpvragen van onze inwoners.

Maatwerk wordt ingezet als het niet anders kan en heeft als primair doel om de sociale basis rondom de inwoner te versterken zodat er voor ondersteuning geen of minder maatwerk nodig is.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
1.1 Landelijke ontwikkelingen	3
1.2 Het besluitvormingsproces	4
1.3 Opbouw van dit document	4
2. De samenhang van maatwerk en de sociale basis in het Sociaal Domein	5
De Wet maatschappelijke ondersteuning	5
De beweging van de Wmo en de sociale basis	5
Visie op maatwerk	6
Visie op regievoering	7
Visie op dekkend kwalitatief aanbod	7
Visie toezicht op kwaliteit en rechtmatigheid	7
Conclusie hoofdstuk 2	8
3. Wettelijk kader van deze aanbesteding	9
4. Aanbevelingen terugblik contractperiode 2020-2026	10
5. Ontwikkelopgaven binnen deze aanbesteding	13
5.1 De ontwikkelopgaven	13
Opgave 1 - Van zwaar naar licht (zo licht als mogelijk, zo zwaar als nodig)	13
Opgave 2 - Stabiele kwaliteit en ondersteuning op maat	15
Opgave 3 - Beheersen administratieve lasten	16
Opgave 4 - Kostenbesparing	16
Opgave 5 - Innovatie	17

1. Inleiding

Voor u ligt de (concept) notitie 'richtlijnen en opgaven' voor de inkoop van de Wmo maatwerkvoorzieningen Wmo Begeleiding, Beschermd Thuis en Beschermd wonen van de zes samenwerkende gemeenten in Regio Alkmaar e.o. te weten Alkmaar, Bergen (NH), Castricum, Dijk en Waard, Heiloo en Uitgeest.

De individuele gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wmo Begeleiding. De centrumgemeente Alkmaar is (budget-)verantwoordelijk voor Beschermd Wonen. Daarnaast is binnen de regio Alkmaar afgesproken dat de gemeente Alkmaar (budget)verantwoordelijk is voor Beschermd Thuis. Voor de uitvoering van deze voorziening zijn alle gemeenten verantwoordelijk.

Op 31 december 2026 eindigen de overeenkomsten van Wmo begeleiding, Beschermd thuis en Beschermd wonen die met zorgaanbieders zijn gesloten. Daarom zijn vanaf 1 januari 2027 nieuwe overeenkomsten nodig. We kopen gezamenlijk deze producten in omdat dit schaalvoordelen oplevert en hanteren dezelfde, regionale beleidsvisie en uitgangspunten. Bovendien stellen we voor deze producten regionale en reële tarieven vast. Met oog en ruimte voor de lokale belangen is een regionale samenwerking gewenst en noodzakelijk om de ondersteuning voor onze inwoners goed en duurzaam te regelen. Daarmee bestendigen we de slagkracht als opdrachtgever in de richting van de zorgaanbieders die in onze regio werkzaam zijn.

De beschrijvingen in deze notitie worden vertaald naar de inkoopstrategie. Deze inkoopstrategie samen met de notitie worden door de gemeenten definitief vastgesteld voor het zomerreces van 2025.

De opgestelde richtlijnen en opgaven vinden hun oorsprong in de lokaal vastgestelde verordeningen, nadere regels, integrale beleidskaders sociaal domein en in het beleidskader Toezicht en handhaving. In deze notitie wordt geen nieuw beleid voorgesteld, maar het dient als verdere uitwerking van het huidige beleid binnen de context van de Wmo.

1.1 Landelijke ontwikkelingen

In de Hoofdlijnenbrief¹ van de staatssecretaris van Langdurige Zorg en Maatschappelijke Ontwikkeling is er aandacht voor een toekomstbestendige Wmo en de beperkingen van het stelsel. Op de lange termijn knelt het, er is sprake van een sturingsvraagstuk en van krapte op de arbeidsmarkt. Daarnaast zijn er zorgen op financieel vlak en staat de maatschappelijke houdbaarheid (van de Wmo) onder druk. Dat roept de vraag op of het stelsel klaar is voor de toekomst.

Vanuit de ministeries worden ontwikkelingen in het zorgstelsel gestimuleerd om te sturen op de beheersbaarheid van de oplopende zorgvraag in Nederland. Om de toegankelijkheid van zorg en ondersteuning betaalbaar en van voldoende kwaliteit te houden zijn diverse programma's en akkoorden opgesteld. Zoals bijvoorbeeld de Hervomingsagenda en Toekomstscenario Jeugd.

Het Integraal zorgakkoord (IZA) en het Gezond Actief Leven Akkoord (GALA) zijn integrale benaderingen om samenwerking tussen de verschillende domein overstijgende financieringsstromen te stimuleren (bijvoorbeeld tussen Wmo, Wlz en Zorgverzekering).

Onderdeel van een toekomstbestendige Wmo is de voor gemeenten passende financiering. Met een nieuwe financieringsvorm en de invoering van een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage binnen de Wmo 2015 i.p.v. het abonnementstarief kan de schaarser wordende ondersteuning beschikbaar blijven voor de kwetsbaarste burgers. Deze maatregelen zullen naar verwachting niet eerder dan 2027 zijn ingevoerd

Er wordt al lang gesproken over het doordecentraliseren van de taken van beschermd wonen van de centrumgemeente naar de regiogemeenten door middel van het wijzigen van het woonplaatsbeginsel. Echter, er is op dit moment geen zicht op besluitvorming in de tweede kamer en daarmee ook geen zicht op implementatie.

1.2 Het besluitvormingsproces

Na besluitvorming van het concept 'opgaven en richtlijnen' worden de Wmo cliëntenraden gevraagd om een advies uit te brengen. Op 2 april 2025 worden de gemeenteraden in een regionale raadsbijeenkomst geïnformeerd over deze ontwikkelingen. In de inkoopstrategie wordt de vertaling gemaakt van de visie, uitgangspunten en doelstellingen naar de inkoop. Daarna wordt de definitieve visie en de inkoopstrategie door de colleges vastgesteld.

Aansluitend op deze vaststelling worden de voorbereidingen getroffen voor het opstellen van het programma van eisen samen met het voorstel voor de tarieven. In de inkoopstrategie wordt de vertaling gemaakt van visie, uitgangspunten en doelstellingen naar de inkoop. Ook wordt de wijze waarop we de producten financieren opgenomen in de verwervingsstrategie.

De planning is om in de eerste helft van 2026 de gunningsbrieven gereed te hebben, waarna de voorbereidingen en implementatie van de nieuwe contracten kan starten, de eventuele aanpassing van de werkinstructies en het afstemmen en inregelen van het berichten- en betalingsverkeer.

1.3 Opbouw van dit document

In het tweede hoofdstuk worden de maatschappelijke uitdagingen en de visie op de samenhang tussen de sociale basis en maatwerk in het sociaal domein uitgewerkt. In hoofdstuk 3 wordt stilgestaan bij het wettelijk kader van deze inkoop en de aanpalende wetgeving. In hoofdstuk 4 is de terugblik op de huidige contracten samengevat en worden aanbevelingen t.a.v. de nieuwe inkoop gedaan. Hoofdstuk 2, 3 en 4 onderbouwen inhoudelijk de ontwikkelopgaven waarvoor de gemeenten staan in de komende contractperiode.

2. De samenhang van maatwerk en de sociale basis in het Sociaal Domein

Bij de start van de nieuwe inkoop maken we eerst de balans op. Wat willen we inkopen? Hoe moet het boodschappenlijstje voor het maatwerk Begeleiding, Beschermd Wonen en Beschermd Thuis van de gemeenten in Regio Alkmaar eruit zien? In welke context moet het maatwerk functioneren? Welke rol moet maatwerk spelen?

Sinds 2015 bestaat de Wet maatschappelijke ondersteuning. Het is tien jaar later. Er is een stijgend gebruik van het maatwerk, stijgend personeelstekort en stijgende kosten en vanaf 2026 zullen de gemeenten een lagere Rijksbijdrage ontvangen.

Dit alles maakt dat we eerst teruggaan naar de basis; de opdracht in de Wet Maatschappelijke ondersteuning.

De Wet maatschappelijke ondersteuning

Sinds de decentralisaties in 2015 is er in het Sociaal Domein een beweging ingang gezet die erop is gericht de hulp en ondersteuning in de toekomst toegankelijk en betaalbaar te houden. In de Wmo ligt de opdracht om maatschappelijke ondersteuning aan inwoners met een beperking, chronische psychische of psychosociale problemen in de gemeenten te bieden. Deze ondersteuning is nodig als zij niet op eigen kracht, met gebruikelijke hulp, mantelzorg of hulp van andere personen uit het sociale netwerk voldoende zelfredzaam en in staat tot participatie zijn.

Tevens heeft de gemeente in de Wmo ook de opdracht een beleidsplan te maken om te zorgen dat de inwoners zo min mogelijk van de (individuele) maatwerk ondersteuning gebruik hoeven te maken. Dat plan moet ten minste bevatten hoe de sociale samenhang en de toegankelijkheid van voorzieningen en algemene voorzieningen wordt bevorderd. Deze opdracht is geborgd in de integrale beleidsvisies van de verschillende gemeentes.

Kort gezegd, de gemeente moet faciliteren dat ondersteuningsvragen zoveel mogelijk en zo normaal mogelijk in de samenleving worden opgevangen en waar dat niet lukt professionele ondersteuning inkopen.

De beweging van de Wmo en de sociale basis

In de loop van de tijd blijkt het idee, dat inwoners op eigen kracht met hun netwerk zelfredzaam moeten zijn, tegen grenzen aanloopt. Hierdoor is de beweging ontstaan, dat de eigen kracht en het eigen netwerk versterkt kan worden met hulp van derden. Zo ontstaat meer en meer het inzicht dat de eigen kracht het beste versterkt kan worden door meer samenredzaamheid en een veerkrachtige samenleving met een sterke sociale basis. Een sociale basis kan een breed pallet aan mogelijkheden bieden om inwoners te ondersteunen. Denk aan bijvoorbeeld, welzijnsorganisaties, vrijwilligersorganisaties, lotgenotengroepen, gespreksgroepen, sport-hobby- en cultuurverenigingen, bibliotheek, buurtgenoten, buurthuizen, verbinden van formele en informele ondersteuning.

Deze 'normale' basisvoorzieningen sluiten niet geheel aan bij de behoeften van een deel van onze inwoners die wat extra ondersteuning nodig hebben. Daarom is de gemeente genooddaakt de ondersteuning als individueel maatwerk bij aanbieders in te kopen. Met aanpassingen aan de

basisvoorzieningen kunnen meer kwetsbare inwoners (een deel van) hun ondersteuning hier vinden. Denk bijvoorbeeld aan sportverenigingen die toegankelijk voor inwoners met een mentale aandoening kunnen worden als de verenigingen daarin ondersteund worden, bijvoorbeeld door expertise van professionals beschikbaar te stellen.

Hoewel er initiatieven zijn om de sociale basis te versterken en ondersteuning af te schalen blijkt uit onze terugblik op de huidige inkoop, dat we deze ombuigingen nog onvoldoende benutten.

Het Verwey- Jonkers instituut schreef in 2022 de “ Kernboodschap en position paper Sociale basis” het volgende

...“De sociale basis draagt bij aan menselijke waarden, veerkrachtige gemeenschappen die naar elkaar omkijken en aan het netto nationaal welzijn van de samenleving als geheel...De sociale basis is er altijd, krachtig of niet. Waar mensen zich tot elkaar verhouden is er een sociale basis. De kracht van de sociale basis is dat het laagdrempelig is en uitgaat van intrinsieke en elkaar versterkende motivaties van inwoners, vrijwilligers en betaalde krachten...

De sociale basis loopt het risico om als vanzelfsprekend te worden gezien, en kan ook verwaarloosd en tegelijkertijd overvraagd worden. Als andere beleidsterreinen de sociale basis alleen als instrumenteel zien vanuit hun eigen perspectief, is dit precies wat er dreigt te gebeuren.”¹

Bij de nieuwe inkoop moet opgenomen worden dat het aanbod sterker bijdraagt aan de beweging om het gebruik van professionele ondersteuning te beheersen en dat de ‘normale basis’ voorzieningen steeds beter óók voor de meest kwetsbare inwoners ondersteuning kan bieden. Professionele aanbieders moeten een rol spelen bij het versterken en benutten van de sociale basis. Het is daarbij van belang dat de sociale basis laagdrempelig blijft en breed toegankelijk voor een zo groot mogelijk deel van de inwoners.

Er kan een vergelijking worden gemaakt met het meer toegankelijker maken van openbaar vervoer en gebouwen voor personen met een beperking. Daar zijn we als samenleving meer en meer in geslaagd. Een soort gelijk streven moeten we ook voor de sociale basis hebben.

Het aanbod moet meebewegen met de wereld van de inwoner en meer naar de wijken of locatie waar de inwoner er het beste mee geholpen is. Zodat er eenvoudiger een combinatie gemaakt kan worden tussen formele en informele ondersteuningsmogelijkheden.

Visie op maatwerk

Maatwerk wordt ingezet als de oplossing voor de hulpvraag van de inwoner (nog) niet of maar deels gevonden kan worden in de sociale basis.

Als professioneel maatwerk noodzakelijk is dan gelden de volgende leidende principes:

Maatwerk wordt tijdig en zo zwaar als nodig en zo licht als mogelijk ingezet.

Binnen het maatwerk wordt voor de oplossing van de hulpvraag in eerste instantie gekeken naar mogelijkheden zoals kortdurend verblijf, gericht op het voorkomen van overbelasting van het bestaande netwerk. In tweede instantie wordt er naar collectief aanbod als dagbesteding of groepsbegeleiding gekeken en pas in derde instantie wordt er naar individuele begeleiding, Beschermd Thuis of Beschermd Wonen gekeken.

---

¹ [322500_Kernboodschap_en_position_paper_Sociale_Basis_2.pdf](#)

Afhankelijk van de hulpvraag en situatie van de inwoner is de ondersteuning herstel- of behoudsgericht. De in te zetten ondersteuning heeft in de meeste gevallen een preventieve functie. De ondersteuning moet in het geval van behoudsgericht verzwaring van de problematiek zoveel mogelijk voorkomen. In het geval van herstelgerichte ondersteuning is de ondersteuning gericht op herstel, door kunnen gaan op eigen kracht of te faciliteren dat (toekomstige) hulpvragen (deels) door de sociale basis om inwoner heen ondersteund kan worden.

Visie op regievoering

Regievoering bij herstelgerichte hulpvragen is intensiever en vindt regelmatig plaats in vergelijking tot regievoering bij behoudsgerichte ondersteuning. De centrale vragen bij regievoering zijn:

- a) is de ingezette ondersteuning passend bij de hulpvraag?
- b) wordt er voldoende resultaat behaald op de gestelde ondersteuningsdoelen?
- c) wordt er voldoende gewerkt aan borging in de sociale basis indien mogelijk?

De daadwerkelijke frequentie en inrichting van het te voeren regie is casusafhankelijk. Noodzakelijke voorwaarden om goede regie te kunnen voeren, zijn concrete afspraken en doelen in het ondersteuningsplan, zo SMART mogelijk. Om de doelen SMART te kunnen formuleren worden deze zo veel mogelijk gezamenlijk door cliënt, aanbieder en gemeente opgesteld.

Visie op dekkend kwalitatief aanbod

Het gezamenlijke aanbod van de aanbieders moet aansluiten bij de behoeften en diversiteit aan hulpvragen van onze inwoners. Het moet een breed pallet omvatten, van grote tot kleine organisaties, diverse culturen, geloofsovertuigingen en methodieken.

Qua omvang moet het aanbod passen bij de realisatie van de visie. De professionele ondersteuning moet een netwerk met andere ondersteuningsvormen kunnen vormen. Indien wenselijk, nabij de inwoner of op afstand als dat nodig is. De betrokkenheid bij anderen in het netwerk moet realiseerbaar zijn.

Visie toezicht op kwaliteit en rechtmatigheid

De samenwerkende gemeenten in regio Alkmaar hebben in 2024 gezamenlijk een regionaal beleidskader toezicht en handhaving Wmo en Jeugdwet opgesteld. De visie wordt geïmplementeerd in de nieuwe inkoop.

Voor deze inkoop betekent de visie het inzetten op meer preventief acteren aan de voorkant. Duidelijke communicatie, overeenkomsten, tarieven en dergelijken. Daarnaast zorgen we er ook voor dat voordat we met de aanbieder een overeenkomst aangaan er een stevige methodische toelatingstoets is. De Bibob methode zou daarvoor ingezet kunnen worden. Het streven is dat maatschappelijke zorggelden zo veel mogelijk naar de spreekwoordelijke 'handen aan het bed' moeten gaan en niet in de overhead als administratieve, bedrijfsvoering en onroerend goed. Het terugdringen van deze kosten moet wel in evenwicht blijven met het deugdelijk en transparant kunnen verantwoorden van de besteding van maatschappelijke zorggelden.

Conclusie hoofdstuk 2:

In deze inkoop ligt de focus op de inrichting van de maatwerkvoorzieningen Begeleiding, Beschermd Thuis en Beschermd Wonen, maar krijgt de samenhang en samenwerking met de sociale basis een belangrijke rol.

De stijgende kosten in het sociaal domein enerzijds en het aankomende ravijnjaar anderzijds vragen gemeenten stelling te nemen en zich te herpositioneren. De gemeenten zien hierin een belangrijke taak voor de sociale basis:

De sociale basis is de start en zo mogelijk het eindpunt van de oplossing van de hulpvragen van onze inwoners.

Maatwerk wordt ingezet als het niet anders kan en heeft als primair doel om de sociale basis rondom de inwoner te versterken zodat er voor ondersteuning geen of minder maatwerk nodig is.

Daar waar inwoners professionele ondersteuning nodig hebben, draagt de gemeente zorg voor voldoende divers en kwalitatief aanbod, waarbij de regie zo veel mogelijk bij de inwoners gehouden wordt. Gelijktijdig wordt gewerkt aan laagdrempelige ontmoetingsplekken dichtbij de inwoner waar ondersteuning (in)formeel kan plaatsvinden.

De maatschappelijke zorggelden worden zo effectief mogelijk aan de inwoners besteed en op een dusdanige manier dat daar deugdelijk en transparant verantwoording over afgelegd kan worden.

3. Wettelijk kader van deze aanbesteding

De gemeenten zijn door de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 verplicht om de ondersteuningsdiensten Begeleiding en Beschermd Wonen beschikbaar te stellen en te houden voor haar inwoners en daarnaast de sociale basis te versterken zodat de inzet van maatwerk zoveel mogelijk voorkomen kan worden. De gemeenten kiezen er daarnaast voor om ook de ondersteuningsdienst Beschermd Thuis aan te bieden om het gat tussen Beschermd Wonen (wonen in de accommodatie van een aanbieder met begeleiding aldaar) en Begeleiding (in de eigen thuissituatie of op locatie van de aanbieder) te verkleinen.

Aanpalende wet- en regelgeving

De ondersteuning van inwoners die vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) gefinancierd wordt schuurt regelmatig tegen andere regelgeving en financieringsstromen aan. De ondersteuningsvraag van de inwoner kan een medische oorzaak of een langdurig karakter hebben. Er dient daarom consequent onderzocht te worden of ondersteuning uit de Wet langdurige zorg (Wlz) of de Zorgverzekeringswet (Zvw) voorliggend is op de ondersteuning van de Wmo.

Voor de Wlz geldt dat er sprake moet zijn van blijvende zorg, de inwoner niet in staat is om hulp in te schakelen als een onveilige situatie zich voordoet en dat de ondersteuning 24/7 in nabijheid aanwezig moet zijn. ²

Voor de Zvw geldt dat de ondersteuning op onderliggende medische problematiek gebaseerd moet zijn. De vergoedingen voor medische ondersteuning zijn opgenomen in basis-en aanvullende zorgverzekeringspakketten.

Inkoop

De omvang van de opdracht overstijgt de Europese aanbestedingsgrens, zowel op regionaal als lokaal niveau en daarmee is een inkoopprocedure noodzakelijk.

De gemeenten voeren deze inkoop in gezamenlijkheid uit. De keuze voor een regionale aanbesteding kent de volgende voordelen:

Eenduidige contracten: Het is voor zorgaanbieder eenvoudiger om aan de voorwaarden van de contracten te voldoen als deze voorwaarden voor alle gemeenten gelijk zijn. Het is daarnaast voor gemeenten mogelijk om via de Netwerk Organisatie Regio Alkmaar (NORA) effectief en efficiënt contractmanagement uit te voeren.

Tarieven: De gemeenten hanteren dezelfde tarieven en dezelfde indexatiesystematiek.

Voorzieningslandschap: Door de voorzieningen regionaal aan te besteden is er voldoende omvang om te garanderen dat het voorzieningslandschap voldoende toegerust is op hulpvragen van de verschillende doelgroepen/expertises.

---

² [Wat zijn de voorwaarden voor een Wlz-aanvraag? | CIZ](#)

4. Aanbevelingen terugblik contractperiode 2020-2026

De gemeenten in de regio Alkmaar hebben voor de uitvoering van Wmo Begeleiding, Beschermd Thuis en Beschermd wonen meerjarige overeenkomsten afgesloten met aanbieders. In 2025 is een brede terugblik en tussenstand opgemaakt ten aanzien van de huidige contracten. Voor het opstellen van de terugblik zijn de ervaringen van contractmanagers, consultants, toezichthouders en aanbieders geïnventariseerd en beschreven. De aanbevelingen zijn uitgewerkt op voorzieningenniveau.

De verdere uitwerking van de terugblik is terug te vinden in de bijlage van deze notitie.

4.1 Begeleiding

Uit de terugblik en tussenstand zijn ten aanzien van begeleiding de volgende vijf aanbevelingen opgemaakt.

a) Kijk naar de kwaliteit en diversiteit van de te contracteren van de aanbieders.

-het ondersteuningslandschap moet dekkend zijn voor de te leveren ondersteuning aan de diverse doelgroepen. De te leveren ondersteuning moet van solide kwaliteit zijn.

b) Kijk naar de individualisering van maatwerkvoorzieningen.

- Het aantal inwoners met en de kosten van individuele ondersteuningsvoorzieningen zijn de afgelopen jaren sterk gestegen. Het aantal inwoners en de kosten van dagbesteding zijn daarin tegen stabiel gebleven. Aan individuele voorzieningen zijn hogere kosten per traject verbonden dan aan de groepsgewijze voorzieningen.

c) Zet meer in op de doorontwikkeling en doorstroom naar lichtere vormen van ondersteuning en sociale basis.

- Hou hierbij voldoende oog voor de eigen kracht van de inwoner en diens netwerk.

d)Onderzoek de mogelijkheden voor passend beschikken en regievoering

- Gericht op het afnemen van administratieve druk en op maatwerk nabij de leefwereld van de inwoner.

e) Besteed aandacht aan de ontwikkeling van gebieds- en/of wijkgericht werken.

- De uitwerking hiervan vraagt om lokale voorzieningen gebaseerd op demografie en hulpvraag.

4.2 Beschermd Wonen

In de praktijk is een beweging zichtbaar weg van intramurale settingen naar meer wonen in de wijk. De panden zijn in bezit/ worden gehuurd door de zorgaanbieder en inwoner verblijft hier tijdelijk en ontvangt hier de begeleiding. Deze voorzieningen hebben doorgaans een lagere zorginzet dan in de intramurale settingen gebruikelijk is. Kleine lokale aanbieders hebben daarnaast andere, doorgaans lagere, bedrijfsvoeringskosten dan grote systeemaanbieders.

Het is daarom nuttig om te onderzoeken of er differentiatie mogelijk is tussen de producten Beschermd Wonen Intramuraal en Beschermd Wonen in de Wijk.

4.3 Beschermd Thuis

Beschermd Thuis is bij de start van de huidige contracten als voorziening gecreëerd. De functie van Beschermd Thuis was bij aanvang gericht op het bevorderen van uitstroom uit Beschermd Wonen en inwoners stabiel te laten landen in een zelfstandige woonomgeving en het zoveel mogelijk voorkomen van instroom in Beschermd Wonen. Bij Beschermd Thuis wordt uitgegaan van een situatie waarbij de inwoner zelfstandig woont in een eigen (kamer-), huur-, of koopwoning, waarbij zij beschikken over eigen voorzieningen, zoals sanitair en een keukenblok en waar inwoner kan blijven wonen als de ondersteuning niet meer nodig is.

De beschrijving en definitie van Beschermd Thuis behoeft verdere aanscherping om de preventieve functie van de voorziening beter te borgen. De functie en inrichting van de toezichtscomponent binnen Beschermd Thuis vraagt daarnaast om differentiatie omdat de uitvoering hiervan verschilt per aanbieder.

5. Ontwikkelopgaven binnen deze aanbesteding

De beschreven maatschappelijke ontwikkelingen en uitdagingen in hoofdstuk 2 van deze notitie in combinatie met ervaringen en geleerde lessen zoals beschreven in de terugblik worden in dit hoofdstuk samengebracht. Bij de uitwerking van de in te kopen producten worden deze ontwikkelopgaven verder geconcretiseerd.

5.1 De ontwikkelopgaven

Opgave 1 - Van zwaar naar licht (zo zwaar als nodig, zo licht als mogelijk)

In de inkoopvisie van 2020 was het uitgangspunt passende ondersteuning te bieden die zo licht als mogelijk, en zo zwaar als nodig is. Om de beweging naar lichtere vormen van ondersteuning te kunnen maken werd opgenomen dat een goede verbinding met de bestaande algemene (welzijns)voorzieningen belangrijk is. Uit de terugblik op de afgelopen jaren blijkt, dat deze stroming richting algemene voorzieningen en het combineren van formele en informele hulp nog niet optimaal benut wordt.

Ook het afschalen van ondersteuning blijkt vaak lastig. In de nieuwe inkoopvisie willen we de beweging van zwaar naar licht verbeteren en verankeren.

Verbeteren ondersteuningscapaciteit in de sociale basis (ter ontlasting van individueel maatwerk ondersteuning.)

Bij de nieuwe inkoop richten we ons op wat nodig is om te zorgen dat de ‘normale basis’ voorzieningen juist óók voor de meest kwetsbare inwoners ondersteuning kunnen bieden. Er kan een vergelijking worden gemaakt met het meer toegankelijker maken van openbaar vervoer en gebouwen voor personen met een beperking. Daar zijn we als samenleving meer en meer in geslaagd.

Knelpunten en kansen in de sociale basis moeten we systematisch en gestructureerd kunnen signaleren, onderzoeken en ontwikkelen. Voor zowel aanbieders, consultants, inwoners, contractmanagers als beleidsmedewerkers moeten er een route zijn om signalen van hiaten en kansen in de sociale basis in een ontwikkeltraject te kunnen zetten.

Nabij de inwoner.

Vanuit de ministeries worden ontwikkelingen in het zorgstelsel gestimuleerd om te sturen op de beheersbaarheid van de oplopende zorgvraag in Nederland. Om de toegankelijkheid van zorg en ondersteuning betaalbaar en van voldoende kwaliteit te houden zijn diverse programma's en akkoorden opgesteld, zoals eerder in hoofdstuk 1 beschreven.

De ontwikkellijnen betekenen voor de inkoop begeleiding dat we rekening moeten houden met de trend om zo nabij en zo tijdig mogelijk de ondersteuning te organiseren. Het wordt aangeraden om in dat kader dicht in de wijken en gebieden inwoners te ontmoeten. Het ontwikkelen van gebiedsteams is een landelijk gestimuleerd programmaonderdeel. In het lokale team werken diverse partners met de gemeenten samen. Het is een logisch vervolg op de hierboven beschreven trend. Er wordt steeds meer ingezet om dicht bij de inwoners aansluitend bij hun leefwereld het eigen oplossend vermogen en dat van de samenleving te vergroten en waar nodig extra steun te bieden.

In de regio Alkmaar wordt door de gemeenten verschillende prioriteiten aan de ontwikkeling van gebiedsteams gegeven. Het is echter wel een ontwikkeling, die van aanbieders en gemeenten tijdens de nieuwe inkoopperiode, na 2027, een andere inzet kan vragen. Immers er kan een wens ontstaan om expertise van de aanbieders aan deze teams toe te voegen.

Consultatie

Om de sociale basis verder te versterken moet professionele kennis (tijdelijk) toegevoegd kunnen worden. Dit geldt voor zowel individuele casuïstiek als groep gebonden casuïstiek.

Opbouwen en betrekken van een netwerk

Het opbouwen van een netwerk en het betrekken van het netwerk kan als doel gesteld worden om met behulp van professionals aan te werken. We zien een verschuiving van zelfredzaamheid naar samenredzaamheid. Lotgenotencontacten blijken bruikbare mogelijkheden om netwerken te vergroten. Maar ook verenigingen, kerken, moskeeën kunnen hier een rol in vervullen. Met een groter netwerk kan beter informele en formele ondersteuning worden gecombineerd. Het opbouwen en betrekken van dit netwerk is cruciaal; vrienden, familie en buurtnetwerken kunnen een waardevolle rol spelen in het leven van de inwoner en bijdragen aan hun welzijn.

Ontwikkelen van collectief aanbod

Steeds meer initiatieven worden ontwikkeld om los te komen van de langjarige individualisering van de ondersteuning door meer groepsgewijze alternatieven te ontwikkelen. Het heeft tot voordeel, dat er nieuwe contacten ontstaan, minder afhankelijkheid van de hulpverlener ontstaat, mensen met elkaar problemen oplossen (meer normaliseren) en het brengt lagere financiële lasten met zich mee.

Meer samenwerken met en ontwikkelen van algemene voorzieningen

Meer inzicht krijgen in het aanbod van algemene voorzieningen en inzicht in wat er binnen deze algemene voorzieningen voor specifieke doelgroepen ontwikkeld moet worden, zodat dezelfde ondersteuning met minder maatwerkvoorzieningen gerealiseerd kan worden.

Slim en creatief combineren van vraag en aanbod

Diverse doelgroepen kunnen met elkaar gecombineerd worden als het probleem van de één het probleem van een ander oplost.

Opgave 2 - Stabiele kwaliteit en ondersteuning op maat

Bij de inkoop van begeleiding van 2020 zijn beperkte kwaliteitseisen opgenomen, deze blijken bij de 'toegang aan de poort' onvoldoende tools te bieden om aanbieders te toetsen op kwaliteit, volumestijging en diversiteit van het aanbod om bij te dragen aan onze doelstellingen. Om een ondersteuningsaanbod te bieden dat zowel stabiele kwaliteit als ondersteuning op maat biedt, is het essentieel duidelijkere en meer heldere kwaliteitseisen te formuleren. Deze eisen vormen de basis voor een betrouwbare en consistente ondersteuning, waarbij de behoeften van de inwoner centraal staan. Het hanteren van duidelijke richtlijnen en standaarden draagt bij aan het versterken van de zelfredzaamheid van de inwoner. Bij de beoordeling van de aanbieder moet de toezichthouder een grotere rol spelen. Het is makkelijker om met een malafide aanbieder geen contract aan te gaan, dan later in het proces hierop te handhaven. De methodiek van de wet Bibob is hierbij een middel.

Methodisch indiceren en regiegesprekken

Bij het opstellen van het ondersteuningsplan biedt methodisch indiceren, denk aan HHM methodiek, handvatten voor meer eenduidige indicaties en het opstellen van SMART doelen. Deze methodiek simuleert de samenwerking met gemeente, zorgaanbieder en inwoner in het opstellen van een passend ondersteuningsplan. Daarnaast vormt het voeren van regiegesprekken een cruciaal onderdeel van dit proces. Deze gesprekken bieden de consultant de mogelijkheid om regelmatig het ingezette traject te evalueren en bij te sturen waar nodig. Door in gesprek te blijven met de inwoner en andere betrokkenen, kan de consultant beter inspelen op veranderende behoeften en doelen. Dit zorgt ervoor dat de ondersteuning altijd aansluit bij de persoonlijke situatie van de inwoner en de context.

Kwaliteitseisen en toezicht op kwaliteit en rechtmatigheid

Het vormen van heldere kwaliteitseisen waar de aanbieder aan moet voldoen en het houden van regiegesprekken is een combinatie die niet alleen de kwaliteit van de ondersteuning verbetert, maar waarbij de ondersteuning continu kan worden geoptimaliseerd. Deze kwaliteitseisen bieden voor de toezichthouder Wmo handvatten om te controleren en te handhaven.

De overgang van 18-18+

De overgang van Jeugdwet naar Wmo vraagt om zorgvuldigheid om te garanderen dat de jongvolwassene juiste en passende ondersteuning krijgt. De financiering, toegang tot ondersteuning en de uitgangspunten van beide wetten maken dat er aandacht nodig is voor een soepele overgang van 18- naar 18+. Het gebruik van toekomstplannen en het inzetten van bijvoorbeeld systeemgericht ondersteuning vanuit de Wmo kan de ondersteuning van de jongvolwassene verbeteren.

Opgave 3 - Beheersen administratieve lasten

Het beheersen van administratieve lasten is een wens. Door de administratieve processen te stroomlijnen kan de zorgaanbieder meer tijd en aandacht besteden aan de inwoner en gemeenten krijgen meer ruimte om regie te voeren. Elementen die hierbij kunnen helpen zijn het flexibel uitnutten van de indicatie, passend beschikken en regievoeren. We kijken hierbij naar de landelijke ontwikkelingen op het gebied van standaardisatie van administratieve processen.

Flexibel uitnutten

Flexibel uitnutten van de indicatie houdt in dat aanbieders de ruimte hebben om de toegekende indicatie optimaal te benutten binnen een afgesproken termijn. Door deze flexibiliteit kunnen zorgprofessionals sneller inspelen op situaties die om een andere aanpak vragen, de ene week heeft de inwoner bijvoorbeeld meer ondersteuning nodig dan de andere week. De aanbieder hoeft dan tussendoor geen wijziging in de indicatie aan te vragen. In de huidige inkoopafspraken is het flexibel uitnutten vastgesteld op 4 weken, dit is in de praktijk te beperkt, het vraagt om extra administratieve lasten bij aanpassingen voor zowel aanbieder als consultant.

Passend beschikken en regievoeren

Passend beschikken is een ander aspect van het beheersen van administratieve lasten. Het passend beschikken kan op basis van doelgroep verder uitgewerkt en gedefinieerd worden.

- Meerjarige óf langer durende beschikkingen bieden rust en zekerheid voor zowel de persoon met de (langdurige) ondersteuningsbehoefte of aandoening als bijvoorbeeld mantelzorgers).
- Meerjarige óf langer durende beschikkingen beperken de administratieve lasten (wachlijsten en herindicaties).
- Minder administratieve inzet biedt ruimte voor meer contact met de inwoner en daarmee de mogelijkheid de vinger aan de pols te houden (evaluatiemomenten) en de inwoner tijdig en actief te benaderen over het aflopen van de indicatie en de gevolgen daarvan.

Opgave 4 - Kostenbesparing

De kosten voor Begeleiding, Beschermd Thuis en Beschermd Wonen zijn in de afgelopen jaren sterk gestegen. Enerzijds is er sprake geweest van hoge indexaties van tarieven en anderzijds is een toename van het aantal inwoners dat gebruik maakt van de voorzieningen zichtbaar. Het is de primaire verantwoordelijkheid van de gemeenten om zorg te dragen voor een kwalitatief goed ondersteuningslandschap, maar hebben ondanks het 'open-einde' karakter van de Wmo 2015 de opgave om bewust om te gaan met de kosten voor deze voorzieningen.

Om de stijging van de kosten binnen de Wmo te beperken moet er op een andere manier naar ondersteuning en de inrichting daarvan gekeken moeten worden. Om dit te bereiken moeten worden gedacht aan:

- Innovatieve technologieën; zoals datasturing (kwantitatief & kwalitatief)
- heldere productbeschrijvingen
- Samenwerking
- Visie op winstmarges
- Prijs differentiatie

Opgave 5 - Innovatie

Innovatie is een essentieel onderdeel als het gaat om het behalen van resultaten ten aanzien van de vier overige opgaven. De krapte op de arbeidsmarkt en de toename aan zorgvragen op het gebied van begeleiding vragen om innovatie in aanbod en dienstverlening. Het inzetten op innovatie van dienstverlening ter bevordering van doelmatigheid en efficiëntie is nodig om de inwoner ondersteuning op maat en in de nabijheid te kunnen bieden en de kosten te kunnen beheersen.

1-Versterken sociale basis

In de nieuwe contractperiode moet ruimte zijn voor het versterken van de relatie tussen de institutionele wereld en de sociale basis. Dit vraagt om het inrichten van consultatiemogelijkheden en uitbereiding van vrij toegankelijke voorzieningen dichtbij de inwoner.

2-Meer kwalitatieve ‘handen aan het bed’

De focus moet zoveel mogelijk gericht zijn op de ondersteuning van de inwoner. Aanbieders worden zo mogelijk aan de voorkant gecontroleerd op kwaliteitstandaarden. Aanbieders moeten daarnaast de ruimte krijgen om ondersteuning op afstand verder te ontwikkelen en in te richten als dit bijdraagt aan het efficiënter inzetten van het beschikbare personeel. Gemeenten onderzoeken het nut en de noodzaak van het afgeven van (kortdurende) (her-) indicaties.

3-Kostenbeheersing

De juiste tarieven betalen voor de juiste producten vraagt om een heldere productbeschrijvingen met bijhorende tarieven. De producten moeten daarnaast in overeenstemming zijn met hoe de ondersteuning geleverd wordt. Overbodige contractuele eisen moeten worden uitgesloten en er moet product- en prijs differentiatie binnen het productenlandschap mogelijk zijn. Passend bij de ondersteuningsvraag van de inwoner.